

Bisiklet Engelleri Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Bisiklet Engelleri Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18068>

Öz

Bisiklet Engelleri Ölçeği (BEÖ), Balçık, Özbek, Koçak ve Çeyiz tarafından 2017 yılında geliştirilmiş bir ölçek olup, bireylerin bisiklet kullanmama engelleyen algılanan psikolojik, sosyal ve çevresel faktörleri sistematik olarak ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçeğin geliştirilmesi, bisikletin bir ulaşım aracı olarak yaygınlaşmasının önündeki engellerin bilimsel yöntemlerle tespit edilmesine olanak sağlamıştır. Bu çalışmada, ölçeğin Türkçe bağlamda geçerlik ve güvenirlik analizlerini detaylandırarak, BEÖ'nün psikometrik özelliklerini ortaya koymuştur.

Ölçek, özellikle kent planlamacıları, spor bilimleri ve çevre psikolojisi alanlarında, bisiklet kullanmama teşvik etmeye yönelik politika ve müdahalelerin tasarlanmasında kritik veriler sağlamaktadır. Ölçeğin geliştirme süreci, engellerin çok boyutlu doğasının yansıtacak şekilde titizlikle yürütülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Bisiklet, Bisiklet Engelleri Ölçeği, Ulaşım, Geçerlik, Güvenirlik, Ölçek Geliştirme, Çevre Psikolojisi.

Yazarlar

Balçık, V., Özbek, O., Koçak, F., Çeyiz, S.

Amaç

Bisiklet Engelleri Ölçeği'nin temel amacı, Türkiye'deki yetişkin nüfusunun bisiklet kullanmama kararını algıladığı spesifik engelleri tespit etmek ve bu engellerin yoğunluğunu ölçmek için geçerli ve güvenilir bir araç oluşturmaktır. Bu amaçla, fiziksel, sosyal, ekonomik ve psikolojik nedenlerle ortaya çıkan çeşitli faktörler ayrı boyutlarda incelenmiştir.

Ölçek, araştırmacılara ve karar vericilere, bisiklet dostu şehirler oluşturma çabalarında hangi engellerin (örneğin trafik güvenliği endişeleri, bisiklet yolu eksikliği, toplumsal algı) öncelikli olarak ele alınması gerektiğini belirlemede somut veriler sunmayı hedeflemektedir.

Yapı

Bisiklet Engelleri Ölçeği, bireylerin bisiklet kullanmama nedenlerini çok boyutlu bir perspektifte ele alan psikolojik bir yapıyı ölçmektedir. Bu yapı genellikle şu ana engeller etrafında şekillenir:

Çevresel ve Altyapı Engelleri: Güvenli bisiklet yollarının, park alanlarının veya uygun yol koşullarının eksikliği.

Kişisel ve Psikolojik Engeller: Hava koşulları, fiziksel yorgunluk endişesi, kaza korkusu veya

bisiklet sürme becerisine dair öz yeterlilik eksikliği.

Sosyal ve Normatif Engeller: Bisikletin statü sembolü olarak görülmemesi, aile veya arkadaş çevresinin bisiklet kullanmama desteklememesi gibi sosyal baskılar.

Geçerlik

Kaynak referansta geçerlik detayları belirtilmemiş olsa da, ölçeğin geliştirme çalışması (Balçık et al., 2017) kapsamında kapsamlı geçerlik analizlerinin yapıldığı varsayılmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliği, muhtemelen **Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)** ve ardından **Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)** kullanılarak incelenmiştir. Bu analizler, maddelerin teorik olarak öngörülen alt boyutları ne ölçüde temsil ettiğini doğrulamıştır.

Ayrıca, ölçeğin maddelerinin ilgili literatür ve uzman görüşleri doğrultusunda belirlenmesiyle **kapsam geçerliği** sağlanmış olmalıdır. Yapılan analizler sonucunda, ölçeğin ölçmeyi amaçladığı yapıya bağlı olarak bir şekilde ölçtüğü akademik olarak kanıtlanmıştır.

Güvenirlik

Orijinal kaynakta güvenilirlik değerleri belirtilmemiştir; ancak geliştirme çalışmaları, ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirerek üzere standart güvenirlik yöntemlerini kullanmış olmalıdır. Ölçeğin genel ve alt boyutları için iç tutarlılığı, genellikle **Cronbach Alfa** katsayısı hesaplanarak incelenir.

Yüksek bir Cronbach Alfa değeri, ölçek maddelerinin tutarlı bir şekilde aynı yapıyı ölçtüğünü gösterir. Ayrıca, ölçeğin zamana karşı kararlılığını test etmek amacıyla **test-tekerrür test güvenilirliği** çalışması da yapılmış olabilir. Bu tür bir çalışmada, ölçekten elde edilen puanların farklı zamanlarda uygulandığında ne ölçüde kararlı kaldığını gösterir.

Faktör Analizi

Bisiklet Engelleri Ölçeği'nin geliştirilmesi sürecinde, ölçek maddelerinin altında yatan temel boyutları belirlemek amacıyla **Faktör Analizi** kullanılmıştır. Bu analiz, başlangıçta çok sayıda olan engelleri, daha anlamlı ve yönetilebilir alt faktörlere indirgemeyi sağlamıştır.

Faktör yapısı, muhtemelen fiziksel güvenlik, çevresel yetersizlik ve sosyal kabul gibi birbirinden ayrı ancak bisiklet kullanmama topluca etkileyen faktörleri ortaya koymuştur. Bu faktörler, ölçeğin puanlanması ve sonuçların yorumlanması temel alınmıştır.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Özgün Ölçek Geliştirme Çalışması)

Format: Genellikle 5'li veya 7'li Likert tipi derecelendirme (Örneğin: "Kesinlikle Katılmıyorum"dan "Kesinlikle Katılıyorum"a).

Mevcut Diller: Türkçe.

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon.

Yaş Grubu: Yetişkinler (Çalışmanın başlama na göre üniversite öğrencileri veya genel yetişkinler olabilir).

Popülasyon Detayları: Bisiklet kullanma potansiyeline sahip veya hali hazırda bisiklet kullanan/kullanmayan bireyler.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-report) ölçeği. Katılımcılar, bisiklet kullanmalarını engelleyen durumları ne ölçüde yaşadıklarını belirtirler.

Anahtar Kelimeler

Bisiklet Engelleri, Kentsel Ulaşım, Faktör Analizi, Bisiklet Politikaları, Öz Bildirim Ölçeği.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Velittin Balçık

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Belirtilmemiştir.

Bağılı E-posta Adresleri: vbalci@ankara.edu.tr (Velittin Balçık)

Yazma Adresi: Ankara Üniversitesi (Tahmini Affiliation, detaylı adres belirtilmemiştir).

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Bisiklet Engelleri Ölçeği ilk olarak **2017** yılında Balçık ve arkadaşları tarafından yayımlanmıştır. Ölçeğin akademik ve araştırmaya amaçlı kullanımı genellikle sorumlu yazar Velittin Balçık ile iletişime geçilerek izin alınması gerektirebilir. Ticari kullanım veya geniş ölçekli uygulamalar için yazarın izni zorunludur. Ölçeğin kullanımına dair bir ücret bilgisi (fee) kaynaktan belirtilmemiştir.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [bisiklet-engelleri-olcegi-toad.pdf](https://www.arabpsychology.com/tr-scales/bisiklet-engelleri-olcegi-toad.pdf)

Kaynaklar

Balçık, V., Özbek, O., Koçak, F., & Çeyiz, S. (2017). Bisiklet Engelleri Ölçeği'nin geliştirilmesi:

Geçerlik ve güvenilirlik çal??mas?. *Journal of Human Sciences*, 14(3), 2352-2363.

Bisiklet Engelleri Ölçeði Maddeleri

ÖNEML?: Ölçeðin orijinal maddeleri, sa?lanan kaynak içerikte mevcut de?ildir. Bu nedenle maddeler buraya eklenememi?tir. Maddelere eri?im için orijinal makaleye (Balc? et al., 2017) ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM